

STORTINGET

Representantforslag 304 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen,
Bjørn Larsen og Helge André Njåstad

Dokument 8:304 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Bjørn Larsen og Helge André Njåstad om innføring av rullerende maksimal tillatt biomasse (MTB) for å sikre helårsarbeidsplasser, bidra til bedre miljø og dyrevelferd og økt verdiskaping.

Til Stortinget

Bakgrunn

Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon, verdiskaping og arbeidsplasser langs hele kysten. Samlet verdiskaping fra havbruksnæringen, inkludert ringvirkninger, var i 2024 101 mrd. kroner, med en samlet sysselsetting på om lag 70 000 personer.¹ Næringen bidrar samtidig til aktivitet, bosetting og robuste lokalsamfunn i kyst- og distriktskommuner langs hele norskekysten.

Behandlingen av Meld. St. 24 (2024–2025) Fremtidens havbruk – Bærekraftig vekst og mat til verden viste at det er bred politisk enighet om at forvaltningssystemet må videreutvikles. Stortinget har gjennom Vedtak nr. 1039 (2024–2025) bedt regjeringen utrede ulike modeller for fremtidig regulering av havbruksnæringen basert på faktisk miljøpåvirkning og innrettet med individuelle incentiver. Utredningene skal sendes på offentlig høring før valg av reguleringsmodell skal legges frem

for Stortinget til endelig behandling. Dette utredningsarbeidet og senere omlegging vil ta flere år, og i mellomtiden må næringen og kystkommunene forholde seg til dagens reguleringsregime.

I denne mellomfasen er det mye som tyder på null til begrenset vekst i flere områder, og det gjør det desto viktigere at virkemidler som kan utløse økt verdiskaping, bedre fiskevelferd, lavere miljøavtrykk og flere helårsarbeidsplasser, tas i bruk uten å vente på den større reguleringsreformen. Dagens regulering innebærer i praksis at oppdretterne må ligge tett opp mot grensen for maksimal tillatt biomasse (MTB) til enhver tid for å utnytte kapasiteten, noe som reduserer handlingsrommet for biologisk og operasjonell optimalisering. En ordning med rullerende MTB vil gi oppdrettsselskaperne mulighet til individuell tilpasning av produksjonen, slik at stående biomasse og slakt gjennom året kan tilpasses lokale forhold, samtidig som markedet kan møtes med jevnere leveranser. Fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss har også gjentatte ganger fremhevet at det skal lønne seg å drive med lav miljøpåvirkning og god fiskevelferd.² En ordning med rullerende MTB bygger direkte opp under denne målsettingen.

Variasjoner i lys, sjøtemperatur og lokale produksjonsbetingelser er særlig markerte i nord, men reelle for hele næringen, og gjør dagens faste MTB-regulering for rigid til å håndtere både biologisk risiko og markedsmessige svingninger på en god måte. Forslagsstillerne mener derfor tiden er inne for å innføre en varig ordning med rullerende MTB. En slik ordning vil gi nærin-

1. Nofima – Havbruksnæringens ringvirkninger – Verdiskaping og sysselsetting i 2024

2. Se bl.a. pressemelding fra Nærings- og fiskeridepartementet, «Fiskeri- og havministeren inviterer til innspillsmøte om fremtidens havbruksregulering», regjeringen.no, 2026, og Marianne Sivertsen Næss, «En mer moderne og treffsikker havbrukspolitikk», Sunnmørsposten 19. april 2025.

gen umiddelbart handlingsrom til å optimalisere produksjonen innenfor gjeldende miljørammer.

Jevnere aktivitet gjennom året vil også styrke robusetheten i kystsamfunn som i dag er sårbare for sesongsvingninger og usikre vekstutsikter. Levedyktige lokalsamfunn langs hele kysten forutsetter forutsigbare arbeidsplasser, stabile skatteinntekter og jevn aktivitet i næringslivet. Bosetting og næringsaktivitet langs kysten er samtidig en forutsetning for både den bredere sivile beredskapen og matberedskapen.

Havbruksnæringen har gjennom Sjømat Norge stilt seg bak innføring av ordningen, noe som understreker at forslaget svarer på et reelt og bredt anerkjent behov i hele verdikjeden.

Rullerende gjennomsnittlig beregning av MTB

Produksjonen av oppdrettsfisk i Norge er regulert gjennom tillatelser. En oppdrettstillatelse for laks og ørret gir innehaveren rett til produksjon i et bestemt omfang. Hver tillatelse angir en maksimalt tillatt biomasse (MTB). Dette systemet innebærer at innehaveren ikke på noe tidspunkt kan ha en stående biomasse (antall kilo levende fisk) som overstiger den totale MTB på selskapsnivå. I dag tilpasser oppdrettselskapene seg ved å ha en stående biomasse som i størst mulig grad, gjennom hele året, tilsvarer den gjeldende maksimalt tillatte biomasse på selskapsnivå. Slik maksimeres produksjonen, og dermed verdiskapingen og aktivitetsnivået gjennom året som helhet.

Når oppdretterne i dag etterstreber å holde den stående biomassen i sjø konstant gjennom hele året, vil produksjonen i hovedsak variere med sjøtemperaturen. Produksjonen blir dermed høyest i den perioden av året når vanntemperaturen er høyest, og tilsvarende lavest på sen vinteren. Dette gir et produksjonsforløp som i praksis er styrt av temperatur alene, og ikke av biologiske, markedsmessige eller operasjonelle hensyn.

Rullerende tillatt biomasse innebærer at det for tillatelser som omfattes av ordningen, skal beregnes et tolv måneders gjennomsnitt av stående biomasse. Det betyr at en oppdretter som har hatt lavere stående biomasse i en periode i løpet av de siste tolv månedene, kan ha høyere stående biomasse i en senere periode, forutsatt at gjennomsnittlig stående biomasse i tolv månedersperioden ikke overstiger den tillatte biomassen som følger av tillatelsen. Ordningen bør innrettes slik at stående biomasse kan overstige tillatelses-MTB med inntil 20 prosent i perioden september til mars, da den biologiske risikoen knyttet til lakselus og smittepress for villaksen er lavest. En slik overskridelse forutsetter tilsvarende lavere utnyttelse i øvrige perioder, slik at gjennomsnittlig stående biomasse over tolv måneder holdes innenfor tillatelses-MTB. Dette gir oppdretteren

mer fleksibilitet til å tilpasse sin produksjon til andre hensyn enn det som dagens forvaltning legger opp til: å til enhver tid ha høyest mulig utnyttelse av MTB. Med en slik ordning kan den enkelte oppdretter velge en produksjonsprofil som er tilpasset lokale forhold. Selskapene kan i langt større grad enn i dag utvikle strategier der god biologi og god økonomi trekker i samme retning, fremfor at den viktigste konkurranseparameteren er evnen til å ligge så tett opp mot MTB-grensen som mulig.

Det er viktig å påpeke at fleksibilitet i seg selv ikke berører annet eksisterende regelverk knyttet til miljø, slik som grenser for lakselus, påvirkning på bunnmiljø etc.

Et system for rullerende MTB ble utredet og sendt på høring i 2021, slik at Nærings- og fiskeridepartementet i stor grad allerede har et regelverksgrunnlag som kan tas raskt i bruk. Til forskjell fra 2021-forslaget, som la opp til en tidsavgrenset prøveordning begrenset til utvalgte grønne produksjonsområder, foreslås ordningen her som en varig ordning som omfatter alle produksjonsområder. Trafikklyssystemet ligger samtidig fast som overordnet ramme for kapasitetsjusteringer i hvert produksjonsområde, og oppdretterne må fortsatt ta hensyn til påvirkning på villaks for å unngå nedtrekk ved rødt lys.

Også på rapporteringssiden er forutsetningene gode. Ordningen kan bygge på de samme prinsippene som allerede har vært praktisert gjennom kompensert tillatt biomasse (KTB), med ukentlig rapportering av biomasse etter KTB-prinsippet. En mindre tilpasning av innrapporteringsløsningen for KTB vil være tilstrekkelig til å håndtere rullerende MTB, og ordningen forventes dermed ikke å øke kompleksiteten i forvaltningsleddet vesentlig.

I 2021 ble det samtidig drøftet at økt fleksibilitet kan gi et potensial for høyere produksjon, og det ble derfor vurdert vederlag, eventuelt en reduksjon i tillatelses-MTB for å nøytralisere en slik effekt. Formålet med ordningen slik den foreslås her, er å gi oppdretterne bedre mulighet til å tilpasse produksjonsprofil og leveranser til markedet innenfor tillatelses-MTB, og dermed styrke verdiskaping og bearbeiding, ikke å øke den samlede produksjonen. På denne bakgrunn bør deltakelse i ordningen være vederlagsfri.

Forventede effekter ved innføring av rullerende MTB

Rullerende MTB vil kunne gi et mer hensiktsmessig produksjonsforløp gjennom året, uten å endre de øvrige rammene for miljø og fiskevelferd og uten å legge opp til økt samlet produksjon. Når oppdretterne får større rom til å variere stående biomasse innenfor en gjennomsnittlig biomasseramme over tid, kan driften i større grad tilpasses sesongmessige forhold og lokale produksjonsbetingelser.

Økt fleksibilitet innenfor den enkelte tillatelsesrammen vil gi alle oppdrettere et større reelt handlings-

rom til å tilpasse produksjonen til lokale forhold og egen drift. Den positive effekten vil være særlig merkbar for mindre og mellomstore selskaper som i dag har færre tillatelser å fordele produksjonen på gjennom året. Flere utredninger har pekt på at det nettopp er de mindre oppdretterne som vil få den største relative gevinsten av slik fleksibilitet. Rullerende MTB bidrar dermed til at fleksibiliteten ligger i selve ordningen, ikke i antallet tillatelser det enkelte selskap disponerer. Ordningen kan slik også bidra til å opprettholde en variert eierstruktur i næringen.

Økt fleksibilitet kan også ha positiv betydning for biologisk risiko og fiskevelferd. Rullerende MTB gir oppdretterne anledning til å redusere biomassen i sjøen på våren og sommeren, og dermed også grunnlaget for lusepress og smittespredning når villaksen vandrer ut og lakselus formerer seg raskest. Lavere lusepress vil i neste ledd kunne redusere behovet for avlusing. Ny forskning fra Havforskningsinstituttet viser at dette har direkte betydning for fiskevelferden.³ Mens oppdrettsfisk tåler de to første avlusningene relativt godt, øker risikoen for sårutvikling og dødelighet betydelig etter tre eller flere behandlinger som følge av kumulativt stress. Rullerende MTB vil også gi større fleksibilitet til å ta ut fisk av hensyn til velferd uten store økonomiske tap, fordi lavere biomasse i én periode kan kompenseres med høyere biomasse senere innenfor det rullerende gjennomsnittet. Med dagens faste tak er en tidlig utslakting av velferdshensyn i praksis tapt produksjonskapasitet som ikke kan hentes inn igjen. Samlet kan ordningen dermed legge bedre til rette for god fiskehelse, lavere dødelighet og en mer bærekraftig produksjon.

Mer stabile driftsforløp i sjøfasen vil også gi mer stabile leveranser gjennom året. Jevnere tilgang på råstoff vil kunne øke forutsigbarheten for slakteri- og foredlingsleddet og for tilknyttede tjenester som transport, service og vedlikehold. Dette kan bedre forutsetningene for helårsdrift og øke kapasitetsutnyttelse i landindustrien. Over tid kan det også bidra til økt investeringsvilje, forutsatt at råstofftilgangen blir tilstrekkelig stabil og lønnsom.

Stabilitet i produksjon og leveranser kan gi positive ringvirkninger for sysselsetting og skatteinngang. Når aktiviteten i større grad kan fordeles gjennom året, blir det enklere å planlegge bemanning og redusere sesongmessige svingninger i arbeidsbehovet. Det kan redusere

behovet for midlertidig arbeidskraft og bidra til flere helårsarbeidsplasser, særlig i slakteri og foredlingsleddet. Jevnere slaktevolum kan også dempe tilbudstopper og dermed bidra til mer stabil prisdannelse.

Til sist vil erfaringene fra ordningen også kunne bidra til et bredere kunnskapsgrunnlag om hvordan fleksibilitet i MTB påvirker lusenivå, dødelighet, fiskevelferd og driftsmønster, og hvordan dette virker sammen med dagens miljø- og kontrollregime. Slik kan Stortinget over tid få et bredere empirisk grunnlag som vil være nyttig i det fremtidige arbeidet med et nytt reguleringsystem for havbruksnæringen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen innen 1. januar 2027 innføre en ordning for rullerende maksimal tillatt biomasse for tillatelser til akvakultur med matfisk i sjø, gjeldende for alle produksjonsområder.
2. Stortinget ber regjeringen basere en ny ordning for rullerende maksimal tillatt biomasse på et rullerende tolv måneders gjennomsnitt av stående biomasse på selskapsnivå.
3. Stortinget ber regjeringen innrette en ny ordning for rullerende maksimal tillatt biomasseslik at stående biomasse kan overstige tillatelses-MTB med inntil 20 prosent i perioden 1. september til 31. mars, forutsatt at det rullerende tolv månedersgjennomsnittet holdes innenfor tillatelses-MTB. For øvrige deler av året er det ikke anledning til å overskride tillatelses-MTB.
4. Stortinget ber regjeringen sikre at rapportering under en ny ordning for rullerende maksimal tillatt biomasse følger samme prinsipper som rapportering under ordningen for kompensert tillatt biomasse (KTb), med ukentlig rapportering av biomasse på selskapsnivå.
5. Stortinget ber regjeringen sikre at en ny ordning for rullerende maksimal tillatt biomasse innføres uten at gjeldende tillatelses-MTB reduseres som følge av omleggingen.

12. juni 2026

Bengt Rune Strifeldt

Dagfinn Henrik Olsen

Bjørn Larsen

Helge André Njåstad

3. Havforskningsinstituttet. (2026, 14. april). Slik kan oppdrettsfiskene få færre bakteriesår. <https://www.hi.no/hi/nyheter/2026/april/slik-kan-oppdrettsfiskene-fa-ferre-bakteriesaar>

